

Asia: VN/28596/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on selvitetyn henkilöllisyyden muutosten osalta?

Poliisihallitus pitää lähtökohtaisesti erittäin tärkeänä, että kansalaistamisen edellytyksenä on täysin selvitetty henkilöllisyys ja varmin sekä luotettavin

tapa todistaa henkilöllisyytensä on viranomaisille esitetty voimassa olevan kansalaisuusvaltion passi tai muu matkustusasiakirja. Poliisihallitus katsoo,

että ehdotettu lakimuutos, jossa velvoitetaan kansalaisuuden haluava henkilö aktiivisesti pyrkimään siihen lopputulokseen, että henkilöllisyys selviäisi

kansalaisuusvaltion passista, on kannatettavaa. Henkilöltä, jolle on myönnetty muukalaispassi kansalaisuusvaltion passin hankkimiseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa kansalaisuusvaltion passin hankkimiseen vaaditaan matkustamista toisiin valtioihin tai kansalaisuusvaltioon eikä matkustaminen onnistu ilman Suomen viranomaisten myöntämää matkustusasiakirjaa, voidaan katsoa olevan merkitystä myöhemmässä kansalaisuushakemuksen käsittelyssä, jolloin edellytystä henkilöllisyyden varmuudesta arvioidaan. Toisin sanoen kansalaisuuden hakijalta voidaan edellyttää varsin aktiivisia toimia kansalaisuusvaltion passin saamiseksi, jopa matkustamista kansalaisuusvaltioon.

Kansalaisuuden hakijalta voidaan kohtuudella edellyttää kansalaistamistilanteessa sitä, että hän on aktiivisesti pyrkinyt selvittämään identiteettinsä,

vaikka hänet olisi kuinka kauan tahansa tunnettu Suomen viranomaisjärjestelmissä tietyllä henkilöllisyydellä. Hakijan tulisi jokaisessa tilanteessa esittää selvitystä siitä miksi kansalaisuusvaltion passia ei ole pystytty toimittamaan. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden tai heihin läheisessä

suhteessa oleviin henkilöihin voidaan soveltaa poikkeavaa menettelyä, koska passin hankkiminen kotimaasta voisi saattaa heidät tai heihin läheisessä suhteessa olevat henkilöt vaaraan.

Poliisihallitus katsoo, että edellä mainitulla aktiivisella henkilöllisyyden selvittämisen vaatimuksella tulee olemaan myönteistä vaikutusta ulkomaalaisten henkilöllisyyksien varmuuteen ja täten esimerkiksi viranomaisten tietojärjestelmien luotettavuus henkilöllisyyden osalta parantuu.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansallisen turvallisuuden osalta?

Poliisihallitus tukee vahvasti hallituksen esityksen kansallisen turvallisuuden näkökohtaa muutettavaksi siten, että kansalaisuuden yleiseksi edellytykseksi säädettäisiin, ettei henkilön toiminta vaaranna Suomen kansallista turvallisuutta. Kansallisen turvallisuuden kriteerin täyttymistä tulee voida

arvioida jokaisessa tilanteessa, jossa ulkomaalaiselle ollaan harkitsemassa Suomen kansalaisuuden myöntämistä, myös ns. ilmoitusmenettelyssä.

Poliisihallitus pitää erittäin hyvänä lakiehdotuksen perusteluja siltä osin, että kansallisen turvallisuuden ala on määritelty dynaamiseksi eikä lakiesityksen perusteluissa yritetä määritellä kansallista turvallisuutta tarkasti tai pelkästään perinteisessä mielessä, joka yleiskielessä yhdistetään vahvasti

terroristiseen toimintaa. Kansallinen turvallisuus käsitteenä muuttuu ajan saatossa ja kansallisen turvallisuuden ilmenemismuodot ovat moninaisia

eikä tulevaisuuden ilmenemismuotoja pystytä välttämättä hahmottamaan tässä hetkessä.

Millaisia näkemyksiä teillä on nuhteettomuusedellytyksen muutoksista?

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan Suomen kansalaisuus pitäisi lähtökohtaisesti myöntää vain henkilöille, jotka ovat nuhteettomia tai ovat syyllistyneet korkeintaan vähäisiksi luokiteltaviin rikoksiin tai rikkomuksiin. Näissäkin tapauksissa tulisi olla hyvää näyttöä kansalaisuuden hakijan sopeutumisesta ja kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Hallituksen esityksen odotusajat kansalaistamiselle vastaavat tähän tarpeeseen. Poliisihallitus kannattaa nuhteettomuusedellytysten tiukentamista rikokseen syyllistyminen tilanteessa. Toisaalta Poliisihallitus haluaa tuoda esiin sen, että vakaviin rikoksiin syyllistyneelle ei pitäisi ylipäänsä myöntää Suomen kansalaisuutta lainkaan. Hallituksen esityksessä käsittääksemme on nuhteettomuusedellytyksen tiukennuksen osalta tämänkaltainen suuntaus, jossa vakavaan rikokseen syyllistyneen kansalaisuushakemukseen tehtäisiin kielteinen päätös ilman odotusaikaa. Käytännössä tämä kaiketi tarkoittaisi, että kansalaisuutta ei tultaisi myöntämään myöhemminkään. Lisäksi Poliisihallitus katsoo, että näissä tilanteissa tulisi henkilön maasta karkottamista harkita viranomaisessa oma-aloitteisesti. Suomen lainsäädännön tulee mahdollistaa henkilön maasta poistaminen silloin kun henkilö on syyllistynyt vakavaan rikokseen tai rikoksiin eikä näissä tilanteissa tulisi edes pohtia kysymystä kansalaisuuden myöntämisestä.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan nuhteettomuusedellytyksen tiukennuksella voi olla vaikutuksia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen myönteisesti.

Millaisia näkemyksiä teillä on toimeentuloedellytyksen muutoksista?

Hallituksen esityksessä toimeentulon edellytyksen muutos käytännössä tulisi tarkoittamaan sitä, että työtön ei voisi saada Suomen kansalaisuutta,

jos hän turvautuu Suomen yhteiskunnan myöntämiin etuisuuksiin. Toisaalta vaatimus ei ole liian ankara tai tiukka. Käsityksemme mukaan kansalaisuus

voitaisiin myöntää myöhemmin, kun työttömyys on päättynyt tai työttömyysetuuksien nostamista on tapahtunut vain vähän kansalaisuuspäätöksen tekemistä edeltävänä kahtena vuotena. Poliisihallitus pitää tiukennusta neutraalina ja voi edesauttaa kansalaisuushakijan osallistumista Suomalaisen hyvinvointi yhteiskunnan ylläpitämiseen, mutta toisaalta voi aiheuttaa sen, että kansalaisuuden hakija ei hae hänelle kuuluvia etuisuuksia kansalaisuushakemuksen ollessa viranomaisessa käsittelyssä. Tiukennuksella ei arvioida olevan vaikutuksia poliisin toimialueen osalta.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuden menettämisen muutoksista?

Poliisihallitus on tutustunut kansalaisuuden menettämisperusteiden muutokseen ja toteaa, että hallituksen esityksessä ei ole riittävällä tavalla perusteltu sitä minkä vuoksi edellytys kansalaisuuden menettämiseksi syyllistymisessä valtion elintärkeisiin etuihin koskeviin ja erittäin vahingollisiin rikoksiin on pidetty korkealla. Edellytystä rikostuomion osalta esitetään laskettavaksi viidestä vuodesta neljään vuoteen vankeutta.

Hallituksen esityksessä kansainvälistä vertailua on tehty muiden pohjoismaiden osalta Tanskan ja Norjan lainsäädäntöön. Hallituksen esityksessä

olevan vertailun perusteella Tanskassa kansalaisuuden voi menettää, kun henkilö tuomitaan sellaisesta rikoksesta, jolla hän on vakavasti vaarantanut

valtion elintärkeitä etuja ja Norjassa silloin kun elintärkeitä etuja vakavasti vaarantanut henkilö tuomitaan sellaisesta rikoslain 16, 17 tai 18 luvun mukaisesta rikoksesta, joka voi johtaa vähintään kuuden vuoden vankeusrangaistukseen.

Poliisihallitus pitää hyvänä, että kansalaisuuden poisottamisen kriteerejä ollaan muuttamassa oikeaan suuntaan, mutta muutos ei ole riittävä, kun

otetaan huomioon suomalainen rangaistusten määräämiskäytäntö, jossa tuomioiden pituudet harvoin ovat rangaistusasteikon yläpäästä. Vaatimus

neljän vuoden vankeusrangaistusminimistä on täten liian korkea yksittäisenä edellytyksenä, koska menettelyssä on kuitenkin ehdotettuun säännökseen tulossa kokonaisharkintaa osoittava maininta ”voidaan päättää, että henkilö menettää kansalaisuuden”. Vaatimus neljän vuoden vankeusrangaistukselta on liian korkea rikoslain 34 a luvussa säädettyjen terrorismiin liittyvien rikosten rangaistusasteikkoon suhteutettuna. Rikoslain 12 ja 13 lukujen osalta rangaistusvaatimusedellytys on soveltuvampi. Poliisihallitus katsoo, että Rikoslain 34 a luvun rikokseen syyllistymisen yhteydessä

tuomittu ehdoton vankeusrangaistus olisi soveliaampi edellytys kansalaisuuden poisottamiselle kuin neljän vuoden vankeusrangaistustuomion.

Ehdotetun kansalaisuuslain 33 a §:ssä säädetään, että ”milloin kahdesta tai useammasta rikoksesta on tuomittu yhteinen rangaistus, kansalaisuuden

menettäminen edellyttää lisäksi, että ainakin yksi rikoksista on 1 momentissa tarkoitettu rikos ja että siitä rikoksesta erikseen tuomittaessa olisi tuomion mukaan seurannut 1 momentissa tarkoitettu rangaistus”. Poliisihallituksen mielestä tämän seikan arviointi voi olla vaikea päätöksen tekevän

Maahanmuuttoviranomaisen näkökulmasta, koska Maahanmuuttoviranomainen ei ole rikosprosessin ammattilainen eikä tuomioissa ole määritelty

kullekin rikokselle omaa rangaistusta.

Millaisia näkemyksiä teillä on esitysluonnoksen vaikutuksista?

--

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne

--

Lepsu Janne
Poliisihallitus